

KOPIRAITILAN KOULUN TEKIJÄNOIKEUS- OPAS

KOPIOSTO
TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖ

KOPIOSTO
TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖ

© Kopiosto ry 2017

Teksti: Kopiosto ry

Kuvitus ja graafinen suunnittelu: Tarja Petrell / JCO Digital Oy

SISÄLLYS

TERVETULOA KOPIRAITILAN KOULUUN

5

TEKIJÄNOIKEUDEN PERUSTEET

6

Mitä tekijänoikeus on? 6

Tekijänoikeus suojaa 6

Tekijänoikeus syntyy 7

Yhteisteos 8

Yhteenliitetty teos 8

Teoskynnys 8

MITÄ TEKIJÄNOIKEUS TARKOITTA TEKIJÄLLE?

9

Taloudelliset ja moraaliset
oikeudet 10

Muunnelmat ja käännökset 11

Tekijänoikeuden

luovuttaminen 11

Tekijänoikeuden voimassaolo 12

LÄHIOIKEUDET

12

Valokuvan suoja 12

TEKIJÄNOIKEUDEN LOUKKAUS

13

Tekijänoikeusrikkomus 14

Tekijänoikeusrikos 14

KUVAN OTTAMINEN JA JULKAISEMINEN

15

Kuvaaminen 15

Henkilön kuvaaminen 15

Taideteoksen kuvaaminen 16

Toissijainen merkitys kuvassa 16

Kuvan julkaiseminen 16

Kunnian loukkaaminen

ja yksityisyyden suoja 17

TEOSTEN KÄYTTÖ

18

Siteeraaminen 19

Tiedon ja idean hyödyntäminen
ja vapaat teokset 19

Linkittäminen 20

Yksityinen käyttö 20

TEOSTEN KÄYTTÖ OPETUKSESSA

20

Teoksen esittäminen ja
näyttäminen opetuksessa 21

Kopioston kopiointilupa 22

TV-ohjelmien, videoiden
ja elokuvien käyttö
opetuksessa 23

TV-ohjelmat 23

Elokuvat 23

Yle Arena ja Elävä arkisto 24

Verkkovideot 24

Musiikin käyttö opetuksessa 25

Musiikin esittäminen 25

Muusikin tallentaminen 25

Näytelmien esittämislupa 26

Creative Commons
tai muu avoin lisenssi 27

OPETTAJAN OMA TEKIJÄNOIKEUS

28

Työnantajan oikeus opettajan
tekemään aineistoon 29

TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖT

30

LISÄTIETOA

TEKIJÄNOIKEUKSISTA

31

Kopiosto

Kopiosto on tekijöiden, kustantajien ja esittävien taiteilijoiden yhteinen tekijänoikeusjärjestö. Kopiosto mahdollistaa tekijänoikeuden suojaaman materiaalin käytön myöntämällä lupia kopiointiin ja digitaaliseen käyttöön sekä audiovisuaalisten teosten jälkikäyttöön.

Korvaukset Kopiosto tilittää edelleen teosten oikeudenhaltijoille. Osa varoista jaetaan Kopioston yhteydessä toimivan AVEKin kautta suomalaisen kulttuurin ja luovan työn tukemiseen.

Kopioston asema teosten käyttäjiä ja oikeudenhaltijoita yhdistävänä linkkinä perustuu oikeudenhaltijoilta saatuihin valtuuksiin sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymispäätökseen.

Lisätietoa Kopiostosta: www.kopiosto.fi

TERVETULOA KOPIRAITILAN KOULUUN!

Kopiraattilan koulun opetusmateriaalin tarkoituksena on innostaa ja kannustaa opettajia ja oppilaita luovaan työhön tekijänoikeuksia kunnioittaen.

Tästä oppaasta löytyy perustietoa tekijänoikeuksista sekä oppilaitosten käyttöluvista. Opetusmateriaalin on tuottanut tekijänoikeusjärjestö Kopiosto ry. Materiaali on tuotettu hankkeessa, jonka ohjausryhmässä on ollut mukana Opetushallitus, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ. Materiaalin ovat laatineet pedagogiikan sekä tekijänoikeuden asiantuntijat.

Lisätietoja tekijänoikeudesta ja tekijänoikeusluvista löytyy www.kopiraitti.fi sekä www.kopiosto.fi

TEKIJÄNOIKEUDEN PERUSTEET

© Mitä tekijänoikeus on?

Tekijänoikeus on luovan työn suoja. Elokuvia, musiikkia, kirjoja tai sarjakuvia ei synny ilman tekijää. Tekijänoikeus antaa tekijälle oikeuden määrätä omasta työstään – luovan työn tuloksesta. Tekijät saavat tulonsa teostensa ja niiden käyttöoikeuksien myymisestä. Tekijänoikeus on edellytys sille, että luovalla työllä voi elää ja että syntyy uusia teoksia.

© Tekijänoikeus suojaa

Tekijänoikeus suojaa teoksen ulkomuotoa ja ilmaisutapaa – itseenäistä ja omaperäistä luovan työn tulosta.

Teos voi olla kirjallinen, taiteellinen tai suullinen. Teoksia ovat esimerkiksi kirjat, lehtiartikkelit, sävellysteokset, nuotit, piirustukset, maalaukset, valokuvat, näytelmät, elokuvat, tv-ohjelmat, tietokoneohjelmat, tietokannat, kartat, rakennukset sekä kuvataideteokset.

Tekijänoikeus ei suojaa teoksen sisältämää tietoa, ideaa, juonta, periaatetta tai menetelmää, vaan sitä ilmenemismuotoa tai tapaa, jolla teos on toteutettu tai tehty. Siten kirjoissa, lehdissä ja verkkosivuilla olevia tietoa, teorioita, juonia ja ideoita saa hyödyntää vapaasti omassa työssään. Esimerkiksi oman maalauksen inspiraation lähteenä voi käyttää toista taideteosta tai omassa kirjoittelussaan voi käyttää samanlaisia juonenkäänteitä ja ideoita kuin jo olemassa olevassa kirjassa.

Suoraan toisen tekemää teosta ei saa kuitenkaan kopioida. Oma teksti tulee kirjoittaa omin sanoin ja merkitä tietolähteen hyvän tavan mukaisesti.

Tekijänoikeuslaki 1 §

© Tekijänoikeus syntyy

Tekijänoikeus syntyy automaattisesti, kun teos on valmis. Suojan saaminen ei edellytä rekisteröintiä tai ©-merkin käyttöä.

Tekijänoikeus syntyy sille, joka on luonut teoksen. Tekijä on aina luonnollinen henkilö. Tekijän iällä ei ole merkitystä. Myös oppilaan työ voi saada suojaa. Esimerkiksi piirustukset ja ainekirjoitukset saavat suojaa lapsen iästä ja luokka-asteesta riippumatta. Oppilaan tai opiskelijan tekemän työn käyttämiseen, esimerkiksi piirustuksen tai kirjoituksen julkaisemiseen oppilaitoksen julkaisussa tai verkkosivuilla, tarvitaan siten oppilaan tai opiskelijan lupa. Alaikäisten osalta suostumus on pyydettävä myös huoltajilta. Opettajakin voi saada tekijänoikeuden tekemälleen opetusmateriaalille.

Tekijänoikeuslaki 2 §

Tekijänoikeusmerkki ©

©-merkki on kansainvälinen symboli, jota käytetään tekijänoikeuden suojaamassa teoksessa tekijän tai tekijänoikeuden haltijan nimen edessä. Tekijänoikeusmerkkiä käyttämällä voidaan ilmoittaa, kenellä ovat teoksen tekijänoikeudet. Tekijänoikeuden syntyminen tai suojan saaminen ei kuitenkaan edellytä ©-merkin käyttämistä. Copyright tai ©-merkin puuttuminen teoksesta ei myöskään poista teostason ylittävistä teoksesta tekijänoikeussuojaa. Tekijänoikeus syntyy ja suoja alkaa samalla, kun teos luodaan eikä mitään rekisteröintiä tai muuta toimenpidettä tarvita.

©-merkin käyttämisessä ei ole erityisiä vakiintuneita muotoja. Yleisimmin sitä käytetään muodossa Copyright © tekijän tai oikeudenhaltijan nimi ja ensimmäinen julkaisuvuosi. Copyright sanan voi myös jättää pois. Esimerkiksi © Kopiosto ry 2017.

Yhteisteos

Jos kaksi tai useampi henkilö tekee teoksen yhdessä, syntyy yhteisteos. Tekijänoikeus syntyy tekijöille yhdessä. Yhteisteoksessa tekijöiden osuudet eivät muodosta itsenäisiä teoksia, vaan yhden yhtenäisen kokonaisuuden, joten yhteisteoksen käyttöön tarvitaan kaikkien tekijöiden lupa.

Tekijänoikeuslaki 6 §

Yhteenliitetty teos

Yhteenliitetystä teoksesta on kyse silloin, kun tekijöiden panokset ovat toisistaan erotettavissa, esimerkiksi kirja, jossa on sekä tekstiä että kuvitusta. Yhteenliitetyn teoksen osalta kukin tekijä voi määrätä omasta osuudestaan itsenäisesti, mutta tekijät määräävät yhteenliitetyn teoksen kokonaisuudesta kaikki yhdessä. Yhteenliitetyn teoksen julkiseen esittämiseen tarvitaan kaikkien tekijöiden lupa. Esimerkiksi elokuva- ja näytelmäteos voivat olla yhteenliitettyjä teoksia. Niihin on liitetty useita eri teoksia kuten kirjallisia teoksia ja sävellysteoksia.

© Teoskynnys

Mikä tahansa kirjallinen ja taiteellinen teos ei kuitenkaan saa suojaa. Teossuojan saaminen edellyttää luomista, luovaa työtä. Luovan työn tuloksen tulee olla *itsenäinen ja omaperäinen* eli ylittää *ns. teoskynnys*. Itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä arvioidaan tapauskohtaisesti. Viime kädessä arvioinnin tekee tuomioistuimien. Teoskynnyn katsotaan ylittyvän, jos kukaan toinen ei päätyisi samaan lopputulokseen ryhtyessään vastaavaan työhön. Teoksen laadulla ei ole merkitystä, myös laadullisesti tai taiteellisesti huono työ saa suojaa. Teoskynnys on asettunut eri teoslajeilla eri tasolle.

MITÄ TEKIJÄNOIKEUS TARKOITTA TEKIJÄLLE?

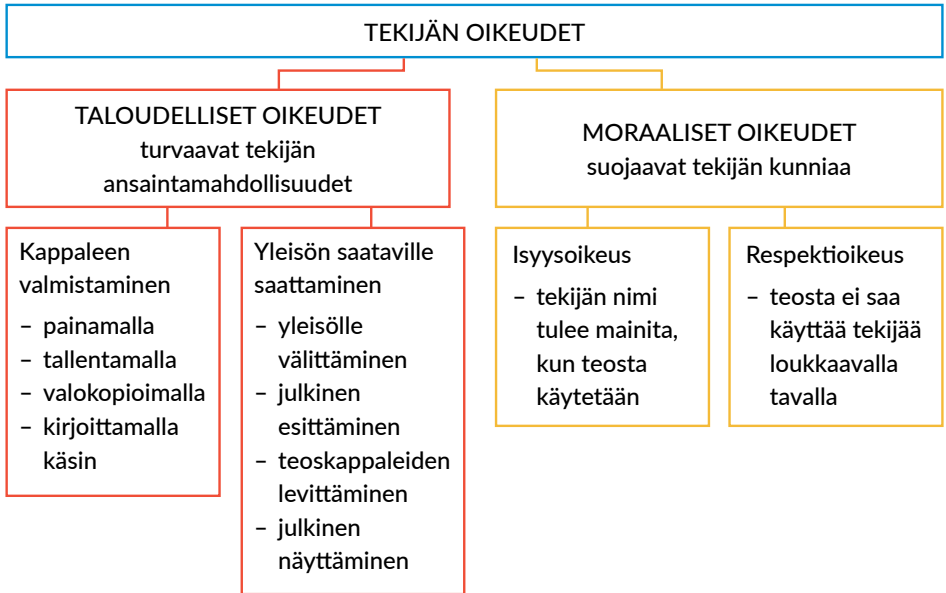
Tekijänoikeus antaa *tekijälle oikeuden päättää*, miten ja missä hänen tekemäänsä teosta käytetään. Jos haluaa käyttää tekijänoikeuden suojaamaa teosta, tarvitaan siihen yleensä tekijän tai tekijänoikeuden haltijan lupa.

Suurin osa luovan työn tekijöistä – taiteilijoista - saa palkkansa tekijänoikeustuloista. He myyvät teoksiaan ja käyttöoikeuksia niihin. Esimerkiksi kirjailija myy julkaisu- ja käännösoikeuksia kirjankustantajalle, dramatisointioikeuksia näytelmäkäsikirjoittajalle ja elokuvaamisoikeuksia elokuva tuottajalle. Kuvittaja puolestaan myy kirjankustantajalle oikeuden julkaista piirroksiaan kirjan kuvituksena, tv-tuottajalle oikeuden tehdä piirroksista animaation ja painotalolle oikeuden käyttää piirroshahmoa joissakin tuotteissa.

Kukin taho maksaa taiteilijalle korvauksen siitä tavasta, miten he käyttävät teosta. Monella taiteilijalla ei ole kuukausipalkkaa, vaan heidän toimeentulonsa koostuu eri käyttökorvauksista.

Kirjan kirjoittaminen, sarjakuvan piirtäminen, sävelteoksen luominen tai elokuvan tekeminen kestää usein kuukausia, jopa vuosia. Taiteilijat eivät yleensä saa palkkaa luomistyöstä, suunnittelusta tai harjoittelusta. Tuloa tulee vasta esiintymisestä, teoskappaleiden myymisestä tai teoksen käytöstä. Tekijänoikeus mahdollistaa, että luovalla työllä voi elää ja että syntyy uusia teoksia – kuten kirjoja, sarjakuvia, elokuvia ja musiikkia.

© Taloudelliset ja moraaliset oikeudet

Tekijänoikeuteen sisältyy sekä taloudellisia että moraalisia oikeuksia. *Taloudellisia oikeuksia* ovat kappaleen valmistaminen ja yleisön saataville saattaminen. Taloudelliset oikeudet tarkoittavat, että tekijällä on oikeus päättää, valmistetaanko hänen teoksestaan kappaleita tai saatetaanko niitä yleisön saataville esimerkiksi myymällä, lainaamalla tai vuokraamalla. Tekijä saa päättää, saako hänen teostaan muunnella, kääntää tai esittää toisessa kirjallisuuden tai taiteen lajissa tai toista tekotapaa käyttäen. Esimerkiksi kirjan kääntämiseen, dramatisointiin tai elokuvaamiseen tarvitaan kirjailijan lupa ja sävellysteoksen uudelleen sovittamiseen säveltäjän lupa.

Tekijän *moraaliset oikeudet* tarkoittavat, että tekijää tulee kunnioittaa. Teosta käytettäessä tekijän nimi tulee mainita eikä teosta saa muuttaa tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa loukkaavalla tavalla. Teosta ei myöskään saa saattaa yleisön saataville tekijää loukkaavassa yhteydessä.

Tekijänoikeuslaki 2 § ja 3 §

© Muunnelmat ja käännökset

Teoksen muuttaminen, kääntäminen ja muuntelu kuuluvat tekijän yksinoikeuden piiriin. Teoksen muuttamiseen, kuten kuvan käsittelyyn, kirjan kääntämiseen, sävellysteoksen uudelleen sovittamiseen tai elokuvaamiseen, tarvitaan alkuperäisen tekijän lupa.

Teosta muuntelemalla syntyvää teosta kutsutaan ns. *jälkiperäisteokseksi*, jonka tekijänoikeudet kuuluvat muunnelman tekijälle, esimerkiksi kääntäjälle, jos muunnelma on riittävän itsenäinen ja omaperäinen eli teoskynnys ylittyy.

Lupaa teoksen muuntelemiseen ei tarvita, jos alkuperäisteoksen suoja-aika on kulunut umpeen.

Toisen teoksen ideaa ja sisältöä hyödyntäen saa luoda uuden itsenäisen ja omaperäisen teoksen. Jos teos ei ole samaistettavissa alkuperäiseen teokseen, saa tekijä itsenäisen tekijänoikeuden luomaansa teokseen.

Tekijänoikeuslaki 2 ja 4 §

© Tekijänoikeuksien luovuttaminen

Tekijä voi luovuttaa kokonaan tai osittain taloudellisia tekijänoikeuksiaan jollekin toiselle, esimerkiksi kustantajalle, tuottajalle tai työnantajalle. Luovutuksen saajasta tulee *oikeudenhaltija*. Teoskappaleen, esim. kirjan tai taulun, omistaminen ei merkitse, että henkilöllä olisi myös tekijänoikeuksia teokseen.

Tekijänoikeuksien luovuttamiseen ei ole määrämuotoa, mutta käytännössä on hyvä sopia luovuttamisesta kirjallisesti. Luovutuksen saajalle ei siirry oikeutta tekijänoikeuden edelleen luovuttamiseen tai teoksen muunteluun, ellei siitä nimenomaisesti ole sovittu. Moraalisia oikeuksia ei voi yleensä luovuttaa. Ne säilyvät alkuperäisellä tekijällä.

Tekijänoikeuslaki 27 ja 28 §

© Tekijänoikeussuojan voimassaolo

Tekijänoikeus on voimassa tekijän eliniän ja 70 vuotta hänen kuolinvuoden päättymisestä. Jos teoksella on useita tekijöitä, suoja-aika lasketaan viimeiseksi kuolleen tekijän kuolinvuoden päättymisestä.

Kun suoja-aika päättyy, voi teosta hyödyntää vapaasti.

Tekijänoikeuslaki 43 §

LÄHIOIKEUDET

Tekijänoikeuslaissa suojataan myös eräitä tekijänoikeutta muistuttavia oikeuksia. Näitä kutsutaan *lähioikeuksiksi*. Lähioikeudet suojaavat esimerkiksi valokuvaa, teoksen esitystä, äänitallennetta, kuvatallennetta, luetteloa ja tietokantaa. Myös näiden kopioimiseen ja käyttöön tarvitaan tekijän tai oikeudenhaltijan lupa.

Lähioikeuksien saaminen ei edellytä itsenäisyys- ja omaperäisyysvaatimuksen täyttymistä eli teoskynnyksen ylittymistä. Merkittävin ero tekijänoikeussuojaan on suoja-ajan pituus.

Lähioikeuksien suoja-aika on yleensä 50 vuotta tuotoksen valmistumisesta tai esimerkiksi valokuvan ottamisesta. Luetteloiden ja tietokantojen suoja on voimassa 15 vuotta luettelon tai tietokannan valmistumisvuodesta. Äänitetallenteen ja siihen tallennetun esityksen suoja-aika puolestaan on 70 vuotta äänitetallenteen ensimmäisestä julkaisemisesta.

Tekijänoikeuslaki 5 luku

© Valokuvan suoja

Kaikki valokuvat ovat tekijänoikeudellisesti suojattuja. Jos teoskynnys ylittyy, saa valokuva suojaa teoksena. Muut valokuvat saavat suojaa *ns. tavallisina valokuvina*. Teostason ylittyminen arvioidaan tapauskohtaisesti. Teoskynnyksen ylittymiseen vai-

kuttavat muun muassa valokuvaajan luovat valinnat, kuten kuvan sommittelu, lavastus, rajausta, kuvakulma tai valaistus. Pelkästään kuvan historiallinen hetki tai onnistunut ajoitus ei tee kuvasta teosvalokuvaa. Myöskään se, missä kuva on julkaistu tai onko sitä julkaistu, ei ratkaise, saako valokuva suojaa teosvalokuvana vai ns. tavallisena valokuvana. Esimerkiksi myös lehdessä julkaistut uutiskuvat voivat olla teosvalokuvia.

Jos valokuva saa tekijänoikeussuojaa teosvalokuvana, on suoja-aika voimassa 70 vuotta valokuvaajan kuolinvuoden päättymisestä. Jos valokuva puolestaan on suojattu ns. tavallisena valokuvana, on suoja-aika 50 vuotta kuvan ottamisvuodesta.

Tekijänoikeuslaki 2 ja 49 a §

TEKIJÄNOIKEUDEN LOUKKAUS

Luvaton tekijänoikeuden suojaamien teosten käyttö on tekijänoikeuden loukkaus. Tekijänoikeuden loukkauksesta voi seurata rikos- ja vahingonkorvausoikeudellisia seuraamuksia.

Luvattoman käytön tapauksessa käyttäjä on velvollinen suorittamaan tekijälle kohtuullisen *hyvityksen*. Tämä velvollisuus ei riipu siitä, oliko käyttäjä tietoinen käytön luvattomuudesta. Näin ollen myös hyvässä uskossa oleva käyttäjä on velvollinen suorittamaan hyvityksen, mikäli hänellä ei ole ollut käyttöön asianmukaista lupaa. Hyvityksen suuruus on yleensä vähintään se hinta, jonka käyttäjä olisi joutunut maksamaan, jos hän olisi hankkinut asianmukaisen käyttöluvan.

Hyvityksen lisäksi käyttäjä voi joutua suorittamaan tekijälle *vahingonkorvausta* muustakin menetyksestä, kärsimyksestä ja muusta haitasta. Vahingonkorvauksen suuruus arvioidaan kussakin tapauksessa erikseen. Lähtökohtana on täyden korvauksen periaate eli kaikki tekijälle aiheutunut vahinko on korvattava. Vahingonkorvausvelvollisuus edellyttää kuitenkin aina vähintään tuottamuksellista toimintaa.

Hyvityksen ja vahingonkorvauksen lisäksi tekijänoikeuden loukkauksesta voi seurata rikosoikeudellinen vastuu eli *rangaistus*. Suomessa rikosoikeudelliseen vastuuseen voi joutua yli 15-vuotias. Tekijänoikeuden loukkaus voi olla rangaistavaa joko tekijänoikeusrikoksena tai tekijänoikeusrikkomuksena.

Tekijänoikeuslaki 57 §

© Tekijänoikeusrikkomus

Tekijänoikeusrikkomukseen voi syyllistyä, jos tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta valmistaa teoksesta kappaleen tai saattaa teoksen yleisön saataviin tekijänoikeuslain vastaisesti. Tekijän moraalisten oikeuksien loukkaaminen ja piraattituotteiden maahantuonti voi myös olla rangaistavaa tekijänoikeusrikkomuksena.

Tekijänoikeusrikkomuksesta voi seurata sakkorangaistus.

Tekijänoikeuslaki 56 a §

© Tekijänoikeusrikos

Tekijänoikeusrikos edellyttää tahallisuutta, ansiotarkoitusta ja sitä, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa oikeudenhaltijalle. Tietoverkoissa tehdyiltä oikeudenloukkauksilta ei edellytetä ansiotarkoitusta eli esimerkiksi musiikin tai elokuvien levittäminen netissä ilman lupaa on aina tekijänoikeusrikos.

Tekijänoikeusrikoksesta voidaan tuomita enintään kahdeksi vuodeksi vankeuteen.

Rikoslain 49 luku 1 §

KUVAN OTTAMINEN JA JULKAISEMINEN

Kuvaamiseen ja julkaisemiseen liittyy tekijänoikeuteen, yksityisyyteen, kunniaan ja henkilösuojaan liittyviä sääntöjä ja hyvän tavan mukaisia käytänteitä.

© Kuvaaminen

Julkisella paikalla saa yleensä aina kuvata, ellei julkisen tilan haltija ole kieltänyt kuvaamista. Julkisia paikkoja ovat paikat, joihin on vapaa pääsy, esimerkiksi kadut, puistot, koulut, kirjastot, kauppakeskukset, liikennevälineet ja virastojen aulat. Yksityisissä tiloissa, esimerkiksi jonkun kotona, ei saa kuvata ilman lupaa. Myöskään kaikissa julkisissa paikoissa ei aina ole sallittua kuvata, esimerkiksi sairaalassa potilaita tai virastossa työntekijöitä työhuoneissaan. Julkisella paikalla saa kuvata myös henkilöitä. Henkilö voi myös kieltää itsensä kuvaamisen.

Rakennuksia saa kuvata vapaasti sisältä ja ulkoa. Rakennuksen omistaja tai haltija voi kuitenkin kieltää rakennuksen kuvaamisen esimerkiksi yksityisyyden suojaamiseksi. Museon omistaja tai haltija voi esimerkiksi kieltää museossa kuvaamisen.

Vaikka kuvaaminen julkisella paikalla olisikin sallittua, ei kuvaaminen saa aiheuttaa häiriötä, esimerkiksi häiritä oppituntia. Kännykkää tai muita laitteita käytetään oppitunnilla yleensä vain silloin, kun opettaja on antanut siihen luvan.

Henkilön kuvaaminen

Henkilön kuvaamiseen tarvitaan yleensä kuvattavan henkilön suostumus. Henkilöitä saa kuvata vapaasti julkisella paikalla, mutta kuvan ottaminen tai kuvaaminen on eri asia kuin kuvan julkaiseminen. Kuvien julkaisua rajoittavat monet lait. Julkaiseminen ei saa esimerkiksi loukata kenenkään kunniaa tai yksityisyyttä eikä rikkoa henkilötietolakia.

Taideteoksen kuvaaminen

Taideteoksen kuvaaminen, esimerkiksi postikortiksi, esitteen kuvitukseksi, kirjan kansikuvaksi tai verkkosivuille laitettavaksi, on kappaleen valmistamista taideteoksesta ja siihen tarvitaan taideteoksen tekijän lupa. Julkisella paikalla, kuten puistossa, kadulla tai kirjastossa, saa kuvata pysyvästi sijaitsevan taideteoksen ilman tekijän lupaa. Jos taideteos on kuvan pääaiheena, ei kuvaa saa käyttää ansiotarkoituksessa, esimerkiksi myydä kuvia postikortteina, ilman taideteoksen tekijän lupaa. Kuvan saa kuitenkin ottaa sanoma- tai aikakauslehteen, jos se liittyy tekstiin.

Tekijänoikeuslaki 25 a § 3 momentti

Toissijainen merkitys kuvassa

Taideteoksen saa sisällyttää valokuvaan, elokuvaan tai televisio-ohjelmaan, jos taideteoksella on valokuvassa, elokuvassa tai tv-ohjelmassa toissijainen merkitys. Taideteoksia ovat maalaukset, veistokset ja muut kuvataideteokset. Esimerkiksi henkilöä kuvattaessa taustalla voi näkyä seinällä oleva taulu tai taustalla oleva patsas.

Tekijänoikeuslaki 25 § 2 momentti

© Kuvan julkaiseminen

Vaikka julkisella paikalla, kuten puistossa, kaduilla, koulussa ja luokahuoneessa saa kuvata, täytyy muistaa, että kuvan ottaminen on eri asia kuin kuvan julkaiseminen.

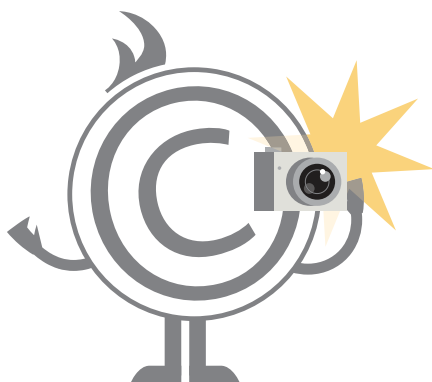
Kuvan julkaisemiseen on yleensä hyvä pyytää kuvassa olevan tai olevien henkilöiden lupa, jos nämä ovat tunnistettavissa kuvasta. Kuvan julkaiseminen ei saa loukata henkilön kunniaa tai yksityisyyttä. Alaikäisten lasten kohdalla heidän kuvan julkaisemiseen esimerkiksi koulun julkaisuissa, verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa tarvitaan myös huoltajien lupa.

Kunnian loukkaaminen ja yksityiselämän suoja

Jokaisen yksityiselämä ja kunnia on laissa suojattu. Kunnianloukkaukseen voi syyllistyä levittäessään toisesta valheellista tietoa tai vihjauksen, joka on omiaan aiheuttamaan loukatulle vahinkoa tai kärsimystä taikka halveksuntaa. Kunnianloukkaus voi olla törkeä, jos loukkaava tai halventava tieto tai vihjaus levitetään joukkotiedotusvälineessä, kuten lehdessä tai televisiossa, taikka muutoin saatetaan lukuista henkilöiden tietoon, esimerkiksi levittämällä loukkaavaa tai halventavaa tietoa tai kuvaa verkossa.

Kunnianloukkauksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Törkeästä kunnianloukkauksesta puolestaan voidaan tuomita enintään kaksi vuotta vankeutta. Lisäksi voi joutua maksamaan vahingonkorvauksia kärsimyksestä ja muusta vahingosta sekä vastapuolen oikeudenkäyntikulut.

Rikoslain 24 luku 8 §, 9 § ja 10 §

TEOSTEN KÄYTTÖ

Tekijänoikeus antaa tekijälle oikeuden päättää, miten hänen teostaan käytetään. Luvan voi saada pyytämällä tekijältä, muulta oikeudenhaltijalta tai tekijänoikeusjärjestöltä. Joissakin tilanteissa on tekijänoikeuslaissa katsottu tarkoituksenmukaiseksi sallia teoksen käyttö laissa olevalla rajoitussäännöksellä. Rajoituksen nojalla teosta voidaan käyttää ilman tekijän suostumusta.

Kun teosta käytetään, tulee aina tekijä ja lähde merkitä hyvän tavan mukaisesti. Kopiraittilan koulun materiaaleista löytyy maljeleja lähdemerkintöjen tekemiseen.

VOIT KÄYTTÄÄ

1. Aineistoa, jonka teoskynnys ei ylitä
2. Ideoita, tietoa, menetelmiä
3. Vapaita teoksia ja teoksia, joiden suoja-aika on umpeutunut
4. Siteerauksia tekijänoikeuslaissa olevan rajoitussäännöksen nojalla
5. Teoksia oppilaitokselle hankituilla luvilla
6. Aineistoa, joka on lisensoitu Creative Commons -lisenssillä tai vastaavalla avoimella lisenssillä
7. Muuta aineistoa kysymällä oikeudenhaltijalta luvan.

**Muistathan aina mainita tekijän nimen,
kun käytät toisen tekemää teosta.**

© Siteeraaminen

Julkistetusta teoksesta saa ottaa hyvän tavan mukaisesti *suoria lainauksia eli sitaatteja*. Sitaatilla tulee olla asiallinen yhteys teokseen, jossa sitaattia käytetään. Lainauksia on lupa ottaa tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. Siteerattaessa teosta on mainittava tekijä ja lähde. Pelkistä sitaateista koostuvaa teosta ei siteeraus oikeuden nojalla voi tehdä.

SITEERAUKSEN MUISTILISTA

1. Siteerauksia saa ottaa julkistetuista teoksista.
2. Siteerauksella tulee olla asiallinen yhteys omaan teokseen.
3. Siteeraus saa tapahtua tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa.
4. Tekijä ja lähde tulee mainita.

© Tiedon tai idean hyödyntäminen ja vapaat teokset

Teosten sisältämää tietoa, ideaa, periaatetta ja menetelmää saa aina käyttää. Tekijänoikeus suojaa teoksen ilmenemismuotoa, ei tietoa tai ideaa. Näitä saa kuka tahansa vapaasti hyödyntää, kunhan ei suoraan kopioi toisen teosta.

Tekijänoikeuslain mukaan lait, asetukset ja viranomaisten päätökset eivät saa tekijänoikeussuojaa. Näitä saa vapaasti käyttää.

Teosta saa myös käyttää vapaasti, kun tekijänoikeus on rauennut eli suoja-aika umpeutunut.

Myös sellaista aineistoa saa käyttää vapaasti, joka ei ole riittävän omaperäinen ja itsenäinen eli teoskynnys ei ylity. Teoskynnyksen ylittyminen arvioidaan tapaus kerrallaan.

Tekijänoikeuslaki 1 § ja 9 §

© Linkittäminen

Linkin tekeminen verkkoaineistoon on sallittua, jos linkki toteutetaan niin, että linkki johtaa alkuperäiselle verkkosivulle. Opettaja voi esimerkiksi lisätä erilaisia materiaalinkkejä oppimisympäristöön tai oppilaat voivat liittää verkkoaineistoa projektityöhönsä siten, että linkit johtavat suoraan alkuperäisille verkkosivustoille, joilla materiaalit ovat. Laittomasti verkossa olevaa videota tai muuta aineistoa ei saa jakaa linkkinä.

© Yksityinen käyttö

Omaan henkilökohtaiseen käyttöön saa julkistetusta teoksesta valmistaa muutaman kappaleen ilman tekijän lupaa. Omaan käyttöä varten voi esimerkiksi kopioida CD-levyn tai kirjan tai tallentaa tv-ohjelmia ja elokuvia televisiosta. Yksityiseen käyttöön valmistettuja kopioita ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen. Kopioiden valmistaminen esimerkiksi opetusta tai työtehtävän hoitamiseksi tai valmistelua varten tai teosten tallentaminen tai jakaminen netissä ei ole yksityistä käyttöä. Tietokoneohjelmista ei saa valmistaa kappaleita omaan käyttöön, lukuun ottamatta varmuuskopiota.

Yksityiseen käyttöön kopioimisesta maksetaan tekijöille valtion varoista yksityisen kopioinnin hyvitystä kompensoimaan heille aiheutuvaa taloudellista menetystä.

Tekijänoikeuslaki 12 §

TEOSTEN KÄYTTÖ OPETUKSESSA

© Teoksen esittäminen ja näyttäminen opetuksessa

Teoskappaletta, esimerkiksi kirjaa ja sen sisältämiä kuvia, saa näyttää sellaisenaan opetuksessa. Näyttämisesssä voidaan myös

käyttää esimerkiksi dokumenttikameraa. Jos halutaan tallentaa tai kopioida teoksia tai niiden osia esimerkiksi osaksi omaa esitystä, tarvitaan siihen lupa. Kopioston kopiointiluvalla saa kopioida ja digitoida osia painetuista julkaisuista. Opettaja voi myös heijastaa verkkosivuja seinälle ja näyttää verkossa olevia aineistoja, esimerkiksi kuvia.

Teosten esittäminen, esimerkiksi elokuvien, verkkovideoiden tai musiikin esittäminen, on eri asia kuin teoskappaleen näyttäminen. Elokuvien, verkkovideoiden ja näytelmien esittämiseen tarvitaan erillinen lupa. Muiden teosten, esimerkiksi musiikin, esittäminen opetuksessa on sallittua ilman lupaa tekijänoikeuslain nojalla.

Tekijänoikeuslaki 21 §

© Kopioston kopiointilupa

Oppilaitoksille hankitulla kopiointiluvalla saa kopioida lähes kaikenlaisia painettuja julkaisuja ja verkossa vapaasti saatavilla olevia kuvia ja tekstiaineistoja. Kopioston lupa kattaa kotimaisen sekä ulkomaisen aineiston.

Kopiointiluvalla voi kopioida tai tallentaa aineistoja ja kuvia osaksi itse laatimaansa opetusmateriaalia, projektityötä tai muun opetusmateriaalin täydentämiseksi. Kopioidun aineiston voi tallentaa oppilaitoksen suljettuun verkkoon sen opetusryhmän saataville, jolle aineiston on tarkoitettu.

Kopioston luvalla saa tehdä myös täydentäviä ja havainnollistavia merkintöjä teksti- ja kuva-aineistoihin sekä käyttää erilaisia materiaaleja käänös- ja muunnelmaharjoituksissa opetuksessa. Muunteluoikeus ei koske kustannettua oppimateriaalia eikä sävellysteoksia.

Lisätietoja kopiointiluvasta www.kopiosto.fi

Oppilaitosten kopiointilupa

VALOKOPIOINTI

20 sivua / julkaisu / luku- tai koulutuskausi, enintään 50 % / julkaisu

Nuotit: **10 sivua** / julkaisu / luku- tai koulutuskausi

TULOSTAMINEN

20 sivua / julkaisu tai verkkosivusto / luku- tai koulutuskausi

Kokonainen opettajan opas omaan käyttöön

SKANNAUS

Peruskoulu: **5 sivua** / julkaisu / luku- tai koulutuskausi, enintään 50 % / julkaisu

Lukio ja ammatilliset oppilaitokset: **15 sivua** / julkaisu / luku- tai koulutuskausi, enintään 15 % / julkaisu

Korkeakoulut: **20 sivua** / julkaisu / luku- tai koulutuskausi, enintään 20 % / julkaisu TAI yksi kokonainen tieteellinen aikakauslehtiartikkeli

DIGITAALINEN KOPIOINTI

Internetissä vapaasti saatavilla olevat kuvat ja tekstit: **20 sivua** / sivusto / luku- tai koulutuskausi

Ei kuitenkaan

- musiikki, liikkuva kuva ja tietokoneohjelmat
- aineisto, jota koskee oma lisenssi tai käyttöehdot

KOPIOINTILUVAN ULKOPUOLELLA:

- työ-, harjoitus- ja vastauskirjat
- kotimaisia näytelmiä ei saa skannata eikä kopioida digitaalisesti

© TV-ohjelmien, videoiden ja elokuvien käyttö opetuksessa

TV-ohjelmat

Opetustallennusluvalla saa tallentaa tv-ohjelmia seuraavilta kanavilta: Yle TV1, Yle TV2, MTV3, Yle Teema ja Yle Fem. Tallennettuja ohjelmia saa esittää 2 vuoden ajan. Kotimaiset opetusohjelmat saa tallentaa pysyvään käyttöön.

Seuraavien ohjelmien tallennus ei ole sallittua:

- kotimaiset tai ulkomaiset elokuvateatteri- tai videolevityksessä olevat elokuvat
- ulkomaiset jatkuvajuoniset sarjat
- mainokset
- muiden kanavien ohjelmat, mukaan lukien ulkomaisten tv-kanavien ohjelmat.

Lisätietoja opetustallennusluvasta www.kopiosto.fi

Elokuvat

Myytävät ja vuokrattavat elokuvat on tarkoitettu yksityiseen käyttöön. Elokuvien esittämiseen oppitunnilla ja iltapäiväkerhossa tarvitaan erillinen lupa.

Kotimaisten elokuvien opetuskäyttöön luvan voi hankkia elokuva- ja av-tuotantoyhtiöitä edustavalta Tuotokselta. Tallenne voi olla ostettu kaupasta, lainattu kirjastosta, vuokrattu videovuokraamosta tai nauhoitettu televisiosta. Tuotoksen opetuskäyttöluvalla saa kotimaisen elokuvan esittää myös internetin video-on-demand-palvelusta. Lisätietoja Tuotoksen luvasta www.tuotos.fi.

Useiden ulkomaisten elokuvien esittämislupaa, Elokuvalisenssiä, myy M&M-Viihdepalvelu Oy. Lisätietoja Elokuvalisenssistä saa www.elokuvalisenssi.fi.

Muiden ulkomaisten elokuvien osalta lupaa voi tiedustella tuotantoyhtiöltä tai elokuvan levittäjältä.

Koulukino tuottaa oppimateriaalia teatterilevitykseen tulevista elokuvista koulujen ja päivähoidon mediakasvatuksen tueksi. Lisää tietoa saa www.koulukino.fi.

Oppilaitokset voivat hankkia elokuvia ja ohjelmia myös *Yle arkistomyynnistä*. Useisiin Yle arkistomyynnistä hankittuihin elokuviin ja ohjelmiin sisältyy esitysoikeus opetuksen yhteydessä.

Yle Areena ja Elävä arkisto

Oppilaitoksille hankitulla luvalla opetuksessa saa esittää Yle Areenassa ja Elävässä arkistossa olevia kotimaisia televisio-ohjelmia. Elokuvateatteri- tai videolevityksessä olevat elokuvat, ulkomaiset ohjelmat ja mainokset eivät kuulu luvan piiriin. Ohjelmien tallentaminen verkosta ei ole sallittua.

Lisätietoja luvasta www.kopiosto.fi

Verkkovideot

Verkkovideoiden esittämiseen oppitunneilla tarvitaan lupa. Luvan voi pyytää suoraan oikeudenhaltijalta. Musiikkivideoiden esittämisluvan voi hankkia Gramexilta www.gramex.fi. Verkkovideon tekijä on voinut sallia videonsa käytön opetuksessa esimerkiksi *Creative Commons*-lisenssillä.

On kuitenkin hyvä huomata, että verkossa on paljon materiaalia, joka on saatettu ladata sinne luvattomasti. Ainoastaan laillisen aineiston esittäminen opetuksessa on sallittua, jos siihen on saanut luvan, ja vain aineiston oikea tekijä tai oikeudenhaltija voi antaa luvan videon esittämiseen. Aineiston laillisuutta voi arvioida esimerkiksi siitä, kuka on ladannut videon verkkoon.

© Musiikin käyttö opetuksessa

Musiikin esittäminen

Tekijänoikeuslaissa sallitaan musiikin esittäminen opetuksessa. Oppitunnilla saa siten esittää vapaasti musiikkia niin soittimilla kuin tallenteeltakin. Kunnat ovat sopineet Teoston ja Gramexin kanssa musiikin esittämisestä kunnallisten oppilaitosten järjestämissä muissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa.

Muissa tilanteissa kuin oppitunnilla ja kunnallisten oppilaitoksen järjestämissä tilaisuuksissa tulee tapahtuman järjestäjän hankkia lupa musiikin esittämiseen. Luvan musiikin julkiseen esittämiseen voi hankkia GT Musiikkiluvat Oy:stä (www.musiikkiluvat.fi).

On hyvä huomioida, että joidenkin palveluiden käyttöehdot voivat rajata palvelun käytön ainoastaan henkilökohtaiseen käyttöön, kuten Spotify Free ja Premium. Spotifysta on tarjolla Business-versio, jota voi käyttää myös oppitunnilla.

Musiikin tallentaminen

Musiikin tallentamiseen esimerkiksi osaksi itse tehtyä videoa tai muuta projektityötä tai nettisivulle tarvitaan musiikin oikeudenhaltijoiden lupa. Luvan musiikin tallentamiseen voi hankkia Teostosta ja Gramexista, ellei tekijä ole antanut lupaa tekemänsä musiikin käyttöön esim. CC-lisenssillä.

Teosto myöntää lupia musiikintekijöiden eli säveltäjien, sanoittajien ja sovittajien sekä musiikkikustantajien puolesta. Gramex puolestaan myöntää musiikin käyttö lupia esiintyvien taitelijoiden kuten muusikoiden ja äänitetuottajien puolesta.

Osa kunnista on hankkinut Teostosta ja Gramexista luvan myös musiikin tallentamiseen. Luvalla saa tallentaa musiikkia

kunnallisten oppilaitosten toiminnassa esimerkiksi osaksi opetuksessa tehtävää videota tai muuta projektityötä, kun työtä ei jaeta netissä. Tarkista kuntasi tilanne Teostosta ja Gramexista (www.teosto.fi ja www.gramex.fi).

Tekijänoikeuslain nojalla opetuksessa saa tallentaa opettajan tai oppilaan esityksen tilapäistä käyttöä varten, esimerkiksi arviointia varten. Tallennetta ei saa käyttää muussa tarkoituksessa kuin opetustilanteessa esittämiseen.

Kuntien Teostolta hankkimalla luvalla saa tehdä myös ääni- tai kuvatallenteen kunnan päiväkotien sekä koulujen ja oppilaitosten juhlissa (kuten kevät- tai joulujuhlat) esitetyistä musiikkiesityksistä. Tallenteita saa käyttää oppilaitoksen toimintaan liittyvässä, ei-kaupallisessa tarkoituksessa. Sopimus ei koske internetkäyttöä ja tallennus tulee tehdä oppilaitoksen henkilökunnan toimesta. Lisätietoja Teoston luvista: www.teosto.fi

© Näytelmien esittämislupa

Näytelmien julkiseen esittämiseen teattereissa, koulussa ja muissa julkisissa tilaisuuksissa tarvitaan oikeudenhaltijan lupa. Valmiiden näytelmien esitysoikeuksia voi pyytää suoraan oikeudenhaltijoilta tai niitä edustavilta tahoilta. Näytelmiä edustavia tahoja löydät esimerkiksi [Näytelmät.fi](http://Naaytelmaet.fi)-palvelusta.

Näytelmien esittämislupia voi hankkia myös Näytelmäkulmas-ta. Lisätietoa www.dramacorner.fi

Itse kirjoitettuja näytelmiä saa esittää vapaasti. Jos haluat tehdä jonkun toisen kirjoittamasta kirjasta näytelmän eli dramatisoida kirjan, tarvitset siihen kirjailijan luvan.

© Creative Commons tai muu avoin lisenssi

Tekijä voi sallia teoksensa käytön *Creative Commons*-lisenssilä (CC-lisenssi). Teoksen yhteydessä oleva CC-lisenssimerkintä kuvaa, miten teosta saa käyttää. Tekijä on voinut sallia teoksen käytön sellaisenaan, teoksen muuntelun, jakamisen ja/tai kaupallisen käytön. Teoksessa voi olla yksi tai useampi CC-lisenssi-merkki.

Ennen kuin käytät CC-lisenssoitua materiaalia, selvitä millä ehdoilla tekijä on sallinut käytön.

BY – Teosta saa käyttää, jakaa ja muokata vapaasti, mutta alkuperäisen tekijän nimi on mainittava.

ND – Teosta saa käyttää ja jakaa vapaasti, mutta teosta ei saa muuttaa tai muokata. Esimerkiksi kuvan rajaaminen on muuntelua.

NC – Teosta saa käyttää, jakaa ja muokata vapaasti, mutta sitä ei saa käyttää kaupallisiin tarkoituksiin.

SA – Oma teos, jossa käytät SA-lisenssillä lisensoitua teosta, tulee jakaa samoilla ehdoilla kuin alkuperäinen teos on jaettu.

0 – Teosta saa käyttää, muokata ja jakaa vapaasti, myös kaupallisessa tarkoituksessa. Tekijä on luovuttanut teoksensa vapaaseen käyttöön luopumalla tekijänoikeuksistaan siltä osin, kuin se on mahdollista.

Lisätietoa CC-lisenssimerkeistä sekä CC-lisenssin käytöstä:
www.creativecommons.fi

OPETTAJAN OMA TEKIJÄNOIKEUS

Opettaja tekee usein erilaista materiaalia opetustaan varten. Myös opettaja voi saada tekemäänsä materiaaliin tekijänoikeuden. Opettajan laatimissa materiaaleissa on sama lähtökohta kuin muidenkin teosten kohdalla. Jos opettaja laatii opetusmateriaalia, jonka kokonaisuus on itsenäinen ja omaperäinen, hänelle syntyy siihen tekijänoikeus. Opettaja päättää, millä ehdoilla hän antaa itse tekemänsä materiaalin toisten käyttöön.

Kokonaan itse tekemäänsä aineistoa voi kopioida ja jakaa rajoituksetta. Jos joku toinen on osallistunut saman aineiston tekemiseen, tarvitaan kopiointiin ja jakamiseen myös hänen suostumuksensa, tai jos aineistossa on käytetty muiden tekemiä teoksia, tulee niiden edelleen luovuttamiseen olla oikeudet.

Opettaja voi luovuttaa taloudelliset oikeutensa teokseen kokonaan tai osittain. Opettaja voi esimerkiksi sopia, että oman oppilaitoksen kollegat saavat käyttää hänen tekemäänsä materiaalia opetuksessaan, mutta aineistoa ei saa luovuttaa toisen oppilaitoksen opettajien käyttöön. Opettajan ei ole pakko antaa omaa aineistoaan muiden käyttöön tai jakaa aineistoa avoimesti, esimerkiksi CC-lisenssillä.

Tekijällä on oikeus tulla mainituksi, kun hänen teostaan käytetään. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että opettajan nimi on ilmoitettava, kun hänen tekemäänsä aineistoa käytetään.

Opettajan tekijänoikeus omaan materiaaliin

1. Tekijänoikeus syntyy aina alun perin tekijälle eli opettajalle itselleen
2. Jos materiaali tehdään yhdessä jonkun/joidenkin kanssa, syntyy yhteisteos. Tekijänoikeus on yhdessä kaikilla.
3. Tekijänoikeus ei siirry työnantajalle, ellei sitä ole sovittu.
4. Työnantajalle voi syntyä normaaliin toimintaansa liittyvä käyttöoikeus teokseen.
5. Opettaja voi luovuttaa tekijänoikeuksia kokonaan tai osittain. Moraaliset oikeudet säilyvät aina tekijällä.

© Työnantajan oikeus opettajan tekemään aineistoon

Tekijänoikeus syntyy aina tekijälle itselleen, ei automaattisesti esimerkiksi työnantajalle. Tekijänoikeuden siirtymisestä työnantajalle tai oppilaitokselle voi kuitenkin sopia työsopimuksessa tai erillisellä sopimuksella. Eräissä tapauksissa myös se, että tekijä ei puutu siihen, että työnantaja käyttää hänen teoksiaan voi riittää työnantajan käyttöoikeuden syntymiseen.

Työtehtävien hoidon yhteydessä laadittuihin teoksiin sovelletaan usein periaatetta, että työnantajalla on oikeus käyttää niitä normaalin toimintansa yhteydessä. Tekijänoikeudet säilyvät kuitenkin tekijällä.

Opettajan työtehtäviin ei yleensä kuulu oppimateriaalin tekeminen muiden opettajien käyttöön. Siten esimerkiksi opettajan omaa opetustaan varten laatima aineisto ei ole automaattisesti kaikkien opettajien käytettävissä. Jos oppilaitos tai

kollegat haluavat käyttää toisen opettajan laatimaa aineistoa, tulee tästä sopia opettajan kanssa. Sama koskee verkkoon tuotettua oppimateriaalia.

Opettaja voi luovuttaa taloudelliset oikeutensa teokseen kokonaan tai osittain. Opettaja saa itse päättää, millä ehdoilla hän antaa materiaalinsa muiden käyttöön. Toisaalta halutesaan opettaja voi myös jakaa itse tekemänsä materiaalia muiden käyttöön. On kuitenkin hyvä huomioida, että on hankkinut tarvittavat oikeudet toisten tekemien teosten edelleen luovuttamiseen. Opettajalla ei myöskään ole velvollisuutta luovuttaa aineistoa korvauksetta tai avoimesti jakoon esimerkiksi CC-lisenssillä.

TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖT

Tekijänoikeuden haltijat ovat perustaneet tekijänoikeusjärjestöjä valvomaan etujaan ja myöntämään käyttölupia tietyissä tilanteissa.

Tekijänoikeusjärjestöjen toiminta pohjautuu tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden antamiin valtakirjoihin tai asiakassopimuksiin, joilla oikeudenhaltijat siirtävät oikeuksiaan järjestön hallinnoitaviksi ja valvottaviksi. Järjestöt myöntävät lupia teosten käyttöön, perivät käyttämisestä korvauksia ja tilittävät ne oikeudenhaltijoille saatujen käyttöraporttien tai tutkimusten perusteella.

Tekijänoikeusjärjestöt helpottavat ja yksinkertaistavat käyttölupien hankintaa sekä korvausten maksamista kotimaisille ja ulkomaisille oikeudenhaltijoille.

Tekijänoikeusjärjestöjä ovat:

Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys **Gramex ry**. Gramex myöntää lupia äänitemusiikin käyttöön, tallentamiseen ja julkiseen esittämiseen.

Tekijöiden, esittävien taiteilijoiden ja kustantajien yhteinen tekijänoikeusjärjestö **Kopiosto ry.** Kopiosto myöntää lupia tekijänoikeuden suojaamien julkaisujen kopiointiin ja digitaaliseen käyttöön sekä av-teosten erilaisiin käyttötapoihin kuten tv-ohjelmien tallentamiseen ja televisiolähetysten edelleen lähettämiseen.

Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys **Kuvasto ry.** Kuvasto valvoo kuvataiteilijoiden oikeuksia ja myöntää käyttölupia kuvataideteosten käyttöön.

Kirjailijoiden ja kääntäjien tekijänoikeuksia hallinnoiva tekijänoikeusjärjestö **Sanasto ry.** Sanasto myöntää lupia kirjallisten teosten julkiseen esittämiseen sekä käyttöön televisiossa ja radiossa.

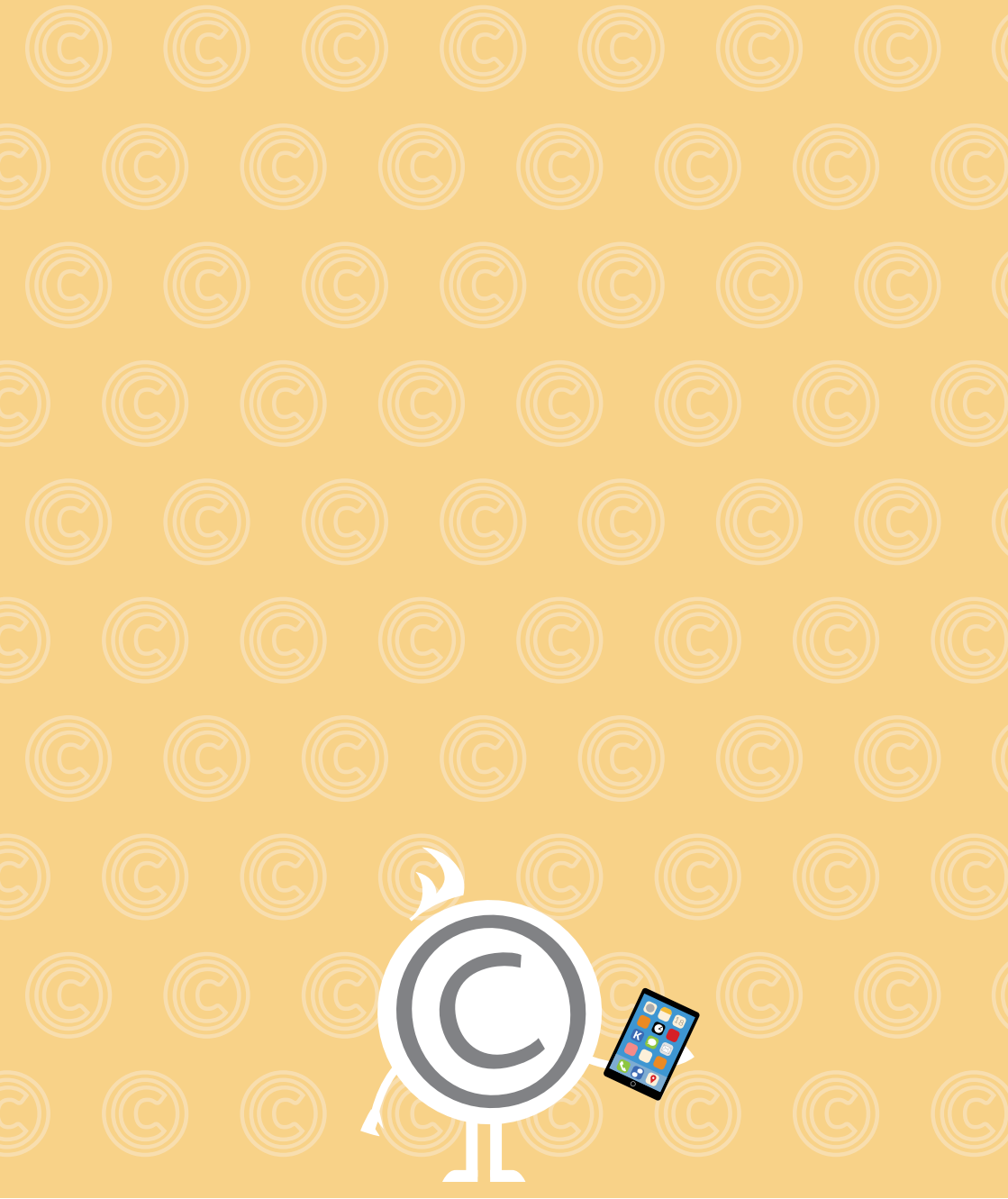
Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto **Teosto ry.** Teosto valvoo säveltäjien, sanoittajien, sovittajien ja musiikin kustantajien oikeuksia ja myöntää käyttölupia musiikin julkiseen esittämiseen ja tallentamiseen äänitteille.

Elokuva- ja av -tuotantoyhtiöiden tekijänoikeusyhdistys **Tuotos ry.** Tuotos valvoo audiovisuaalisten tuottajien oikeuksia ja myöntää lupia kotimaisten elokuvien julkiseen esittämiseen.

LISÄTIETOA TEKIJÄNOIKEUKSISTA

Lisätietoa tekijänoikeuksista löytyy kopiraitti.fi -palvelusta. Kopiraitti.fi on tekijänoikeusopas verkossa, jossa on tietoa tekijänoikeudesta, oppilaitosten käyttöluvista sekä vastauksia koulumaailmassa esiin tuleviin tekijänoikeuskysymyksiin. Kopiraitti on tuotettu yhteistyössä Kopioston ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa.

Tervetuloa Kopiraitille www.kopiraitti.fi

KOPIOSTO
TEKIJÄNOIKEUSJÄRJESTÖ